

תכנון, עיצוב ובניית אב טיפוס של ספרייה דיגיטלית כממשית דרכה של הספרייה המסורתית/שמש משה

תקציר :

מטרת עבודה זו קביעת קונספציות בנוגע לסוגיה "מהי ספרייה דיגיטלית", על ידי בדיקת מהות הפונקציות שעל הספרייה הדיגיטלית לכלול. העבודה בודקת זאת תוך ההשוואה לאפיון הפונקציות המקבילות בספרייה המסורתית, על ידי מעקב אחר הצורך הקיים בכל פונקציה ותוך סקירה מקיפה של הספריות הדיגיטליות ברשת האינטרנט, כאשר מוקדש פרק מיוחד לסקירת הספריות הדיגיטליות העוסקות בעבודות סטודנטים.

המודל התיאורטי, שנבנה עבר בדיקה מעשית ע"י בניית אתר אינטרנט של אב טיפוס של ספרייה דיגיטלית המבוסס על התפיסה של "קצירת מידע". ספרייה דיגיטלית זו מכילה משאבי מידע לשלושה קורסים שהתנהלו במסגרת המחלקה ללימודי מידע באוניברסיטת בר – אילן.

אתר זה נכתב ב-HTML ו-JavaScript וכולל בין השאר את הפריטים הבאים :

1. רשימות בבליוגרפיות של הקורסים.
2. סילבוסים של הקורסים.
3. תרגילי עבודה.
4. מצגות מרצים וחומרי עזר.
5. סיכומי שיעור.
6. רשימת מקורות אלקטרוניים לעיון (URLS).
7. חומרי לימוד מהאינטרנט.
8. חומרי לימוד סרוקים.
9. קבצי מולטימדיה להוראה.
10. פורום המיועד לסטודנטים של הקורסים.
11. שירות יעץ מקוון של המרצה/מתרגל באמצעות תוכנת Icq.
12. עבודות סטודנטים, השמורות בשרת רשת המחשבים של המחלקה.
13. הפרטים הביבליוגרפיים של עבודות הסטודנטים (מידע העל) שהם: כותר, שם המחבר, ביבליוגרפיה, תקציר, מונחי מפתח, כתובות אתרים, הפניות למקור, תאריך פרסום וסוג פרסום.

השערות המחקר

השערה א

מודל זה יהיה מנגנון יעיל לאיתור, קצירה, ארגון, והעמדת מידע מהאינטרנט והאינטרנט לרשות משתמשים בסביבת מחלקה אקדמית במגוון תצורות במסגרת מנשק משתמש אחיד (מיזוג מחלקת קטלוג, מיון, רכישה ויעץ יחדיו) כתחליף והשלמה לשירותי הספרייה המסורתית.

השערה ב

מודל זה עשוי להביא להעלאת סף הלמידה בקורסים בהם הוא יבחן. סטודנטים יוכלו להגיע להישגים בהתבסס על יישום רעיונות שהעלו סטודנטים שלמדו בשנים קודמות בעבודותיהם תוך

שימוש בטכנולוגיות העכשוויות. המערכת תעודד סטודנטים לפתח חשיבה מחקרית באופן עצמאי החל משלב בחירת החומר, דרך ניסוח שאלת המחקר, איסוף נתונים, ארגון, מיון ושיבוצ מחדש.

השערה ג

המערכת תעודד את המרצים להפוך ממורים למנחים המדריכים את הסטודנטים להגדיר שאלות מחקר ולמצוא חומרי ידע. בסיוע המערכת המרצה יוכל להנחות את הסטודנטים כיצד לארגן את הידע, החל במיון ושיפוט של הידע וכלה בהערכה של הידע שנצבר.

השערה ד

הגישה המוצעת במודל תשנה את האווירה החברתית בארגון, ע"י יצירת שיתוף פעולה פורה בין סטודנט למרצה ובין הסטודנטים עצמם.

השערה ה

היותו של המודל ידני עלול ליצור קשיים טכניים כתוצאה מהשימוש בתצורות שונות בעבודות הסטודנטים המומרות ל-HTML כמצגות Powerpoint, מסמכי Word וגיליונות Excel.

כדי לבדוק את השערות המחקר נעשה מחקר כמותי. הופץ שאלון שהופנה ל-73 סטודנטים תלמידי תואר שני במחלקה ללימודי מידע באוניברסיטת בר-אילן. השאלון הורכב משני חלקים:

חלק מקדמי (PRE QUESTIONNAIRE) והחלק שלאחר השימוש בספרייה הדיגיטלית (POST QUESTIONNAIRE). ניתוח ממצאי השאלון אפשרו לערוך את המחקר הכמותי.

מסקנות המחקר נבנו באמצעות הממצאים של המחקר הכמותי. ממצאי המחקר מאששים את רוב ההשערות המחקר. הוכח כי מנגנון אב הטיפול שנבנה הוא אכן יעיל לאיתור, קצירה וארגון מידע. אך יש עדיין מקום להרחיבו ע"י העלאת איכותם של חלק מהמשאבים.

ההשערה, כי מודל זה עשוי להביא להעלאת סף הלמידה אומתה אך היא. הוכח על פי תגובות הנשאלים, כי אב טיפוס זה אכן יכול לתרום להגברת המוטיבציה ללמידה ולשיתוף פעולה פורה בין הסטודנטים לבין עצמם ובין הסטודנטים למרצים וכך תתאפשר קונספציה חדשה של למידת חקר, שעשויה גם לעודד מספר רב של סטודנטים להמשיך ללימודי תארים מתקדמים.

ההשערה, כי המערכת תעודד את המרצים להפוך ממורים למנחים המדריכים את הסטודנטים להגדיר שאלות מחקר ולמצוא חומרי ידע אומתה. סטודנטים רבים ציינו יישום זה יחייב את המרצים להפוך ממורים למנחים אקטיביים, שיעודדו את הסטודנטים לעצמאות מחקרית וכך ייווצר שיתוף פעולה הדוק ופורה יותר בין המרצים לסטודנטים.

ההשערה כי הגישה המוצעת במודל תשנה את האווירה החברתית בארגון אומתה. השינויים של העלאת סף הלמידה ושינוי תפקודו של המורה מחייבים גם שינוי באווירה החברתית הכללית.

הסיטואציה של למידה אישית ללא שיתוף פעולה ניכר בין הסטודנטים, תשתנה לסיטואציה של שיתוף פעולה וסיוע הדדי של הסטודנטים זה לזה. כאשר לא יהיה צורך ברדיפה אחרי החומר, ניתן יהיה להתמקד בעבודת צוות מחקרית אקדמית לשמה.

המטרה הסופית של מחקר זה הינה לאפשר, לאחר התגברות על כל המכשולים הטכניים והתקנוניים בעיקר בסוגיית זכויות היוצרים, ליצור ספרייה דיגיטלית עתידית של עבודות תזה ודיסרטציות, שתהיה מבוססת על קונספציה "קצירת המידע" שתייחד אותה מספריות דומות אחרות מרחבי העולם הפועלות באינטרנט.

כך ניתן יהי לקדם בצורה מהותית את התפתחות המחקר האקדמי בארץ כפי שארע בארצות אחרות בהן מתפתחות ספריות אלו בקצב מהיר בתמיכה ממשלתית ופרטית.

מס' מיון בספריה :
027.7 שמש.תכ תשס"ב

מס' מערכת בספריה :
531683